

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 8 listopada 2019 r.

Pozycja 207

POSTANOWIENIE z dnia 25 czerwca 2019 r. Sygn. akt Ts 196/17

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Małgorzata Pyziak-Szafnicka,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej P.N. w sprawie zgodności:

- 1) art. 7 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, ze zm.) w zakresie, w jakim „nie dopuszcza zbadania przez sąd decyzji uznaniowej w celu stwierdzenia, czy organ nie naruszył granic uznania”, z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) art. 7 § 5 zd. 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, ze zm.) w zakresie, w jakim „przewiduje wydanie postanowienia, od którego nie przysługuje zażalenie do sądu II instancji, nie zapewniając prawa do dwuinstancyjnego postępowania sądowego – w tym – prawa do kontroli przez sąd II instancji postanowienia wydanego na podstawie art. 7 § 5 zd. 2 wskazanej wyżej ustawy i jego zgodności z przepisami postępowania i prawa materialnego”, z art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji;
- 3) art. 7 § 5 zd. 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, ze zm.) w zakresie, w jakim „nie przewiduje wydania postanowienia dopiero po uprzednim przeprowadzeniu postępowania dowodowego, w szczególności – wysłuchania skarżącego”, z art. 45 ust. 1 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 9 października 2017 r. (data nadania) P.N. (dalej: skarżący) wystąpił z żądaniem przytoczonym w komparycji niniejszego postanowienia.

2. Skargę konstytucyjną wniesiono na tle następującego stanu faktycznego.

Skarżący, odbywając karę pozbawienia wolności w Areszcie Śledczym w S. (dalej: Areszt Śledczy), zwrócił się 25 listopada 2016 r. do Dyrektora Aresztu Śledczego z prośbą o udzielenie zezwolenia na jego czasowe opuszczenie. Decyzją z 29 listopada 2016 r.

Dyrektor Aresztu Śledczego z uwagi na brak przesłanek do udzielenia takiego zezwolenia negatywnie rozpatrzył prośbę skarżącego. Od powyższej decyzji skarżący wniósł skargę. Postanowieniem z 11 stycznia 2017 r., sygn. akt [...], Sąd Okręgowy w S. nie uwzględnił skargi.

3. W skardze konstytucyjnej skarżący zarzucił, że dyspozycja art. 7 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557; obecnie: Dz. U. z 2019 r. poz. 676, ze zm.; dalej: k.k.w.) powinna umożliwiać sądowi ocenę prawidłowości zastosowania przez organ postępowania wykonawczego tzw. luzu decyzyjnego. Brak takiej możliwości skutkuje, zdaniem skarżącego, naruszeniem jego konstytucyjnego prawa do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy, określonego w art. 45 ust. 1 Konstytucji. Wskazał ponadto, że „art. 7 § 5 zd. 2” k.k.w. w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości wniesienia zażalenia na postanowienie wydane wskutek rozpoznania skargi, o której mowa w art. 7 § 1 k.k.w., godzi w jego konstytucyjne wolności i prawa wyrażone w art. 78 w zw. z art. 176 ust. 1 Konstytucji, w szczególności prawo do rozpatrzenia sprawy w dwuinstancyjnym postępowaniu sądowym. Z uwagi na fakt, że kontrola prawidłowości wydanej w jego sprawie decyzji jest ograniczona do jednej instancji (bez możliwości wniesienia zażalenia na orzeczenie sądu), zdaniem skarżącego „należałoby postulować, aby wskutek zainicjowania postępowania skargowego sąd przeprowadził postępowanie dowodowe”. Jak zauważył, „art. 7 § 5 zd. 1” k.k.w. pozwala sądowi na rozpatrzenie sprawy bez badania stanu faktycznego, co narusza konstytucyjne prawo skarżącego do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy określone w art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz przeczy celowi sądowej kontroli decyzji wydawanych na skutek wniosku skazanego złożonego na podstawie art. 141a § 1 k.k.w.

4. Sędzia Trybunału Konstytucyjnego zarządzeniem z 7 czerwca 2018 r. wezwał skarżącego do uzupełnienia braków formalnych skargi konstytucyjnej, które skarżący uzupełnił w piśmie procesowym z 20 czerwca 2018 r.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje.

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072, ze zm.; dalej: u.o.t.p. TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygania. Trybunał wydaje postanowienie o nadaniu skardze konstytucyjnej dalszego biegu, gdy spełnia ona wymagania przewidziane w ustawie oraz nie zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p. TK.

2. Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz art. 77 ust. 1 u.o.t.p. TK skarga konstytucyjna może być wniesiona w sytuacji, gdy sąd lub organ administracji orzekł ostatecznie o wolnościach, prawach lub obowiązkach skarżącego na podstawie aktu normatywnego, któremu w skardze zarzuca się niekonstytucyjność. Wskazany przedmiot skargi konstytucyjnej determinuje wymogi formalne, których spełnienie jest konieczne dla stwierdzenia dopuszczalności skargi konstytucyjnej. Z art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p. TK wynika, że na skarżącym ciąży obowiązek wskazania naruszonych wolności lub praw oraz sposobu ich naruszenia. Z art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p. TK wynika natomiast obowiązek uzasadnienia zarzutu niekonstytucyjności zaskarżonych przepisów.

3. Powodem odmowy nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej jest – co do zarzutu zakresowej niekonstytucyjności art. 7 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2019 r. poz. 676, ze zm.; dalej: k.k.w.) i zarzutu niekonstytucyjności art. 7 § 5 k.k.w. w zakresie, w jakim „nie przewiduje wydania postanowienia dopiero po uprzednim przeprowadzeniu postępowania dowodowego” – uznanie, że skarżący nie uprawdopodobnił naruszenia wymienionych w skardze konstytucyjnej praw lub wolności. Odnosnie zarzutu niekonstytucyjności art. 7 § 5 k.k.w. w zakresie, w jakim wyłącza zaskarżalność orzeczenia sądu, podstawą odmowy nadania skardze dalszego biegu jest stwierdzenie, że przepis ten nie był podstawą wydania ostatecznego orzeczenia o prawach i wolnościach skarżącego.

3.1. Skarżący zakwestionował art. 7 § 1 k.k.w. w zakresie, w jakim „nie dopuszcza zbadania przez sąd decyzji uznaniowej w celu stwierdzenia, czy organ nie naruszył granic uznania”.

Zgodnie z art. 7 § 1 k.k.w. skazany może zaskarżyć do sądu decyzje wskazanych w tym przepisie organów postępowania wykonawczego (w tym dyrektora aresztu śledczego) z powodu ich niezgodności z prawem, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej. Stosownie do art. 141a § 1 k.k.w. dyrektor zakładu karnego może udzielić skazanemu zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego pod konwojem funkcjonariusza Służby Więziennej, osoby godnej zaufania lub samodzielnie, na czas nieprzekraczający 5 dni, w celu odwiedzenia poważnie chorego członka rodziny, uczestnictwa w pogrzebie członka rodziny oraz w innych wypadkach szczególnie ważnych dla skazanego. W myśl art. 141a § 5 k.k.w. „Na decyzję, o której mowa w § 1 [art. 141a k.k.w.], przysługuje skarga”. Powołany art. 141a § 5 k.k.w. stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 7 § 1 k.k.w. w zakresie, w jakim umożliwia wnoszenie skargi nie tylko z powodu niezgodności z prawem decyzji organu postępowania wykonawczego. Skarżący, chcąc zakwestionować słusność decyzji o nieudzieleniu mu przez dyrektora aresztu śledczego zgody w trybie art. 141a § 1 k.k.w. na czasowe opuszczenie zakładu karnego, może to uczynić właśnie na podstawie art. 141a § 5 k.k.w.

Należy w związku z tym stwierdzić, że w zakresie zarzutu niekonstytucyjności art. 7 § 1 k.k.w. skarżący nie uprawdopodobnił naruszenia prawa do sądu uregulowanego w art. 45 ust. 1 Konstytucji, co – w świetle art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p. TK w związku z art. 79 ust. 1 Konstytucji – uzasadnia odmowę nadania skardze dalszego biegu w omawianej części.

3.2. Przedmiotem kwestionowanego art. 7 § 5 k.k.w. jest zakres orzekania sądu powołanego do rozpoznania skargi oraz zaskarżalności rozstrzygnięć tego sądu. Zgodnie z tym przepisem „po rozpoznaniu skargi sąd orzeka o utrzymaniu w mocy, uchyleniu albo zmianie zaskarżonej decyzji; na postanowienie sądu zażalenie nie przysługuje”.

3.2.1. Powołany art. 7 § 5 k.k.w. został zaskarżony, po pierwsze, w zakresie, w jakim pozbawia skarżącego prawa do dwuinstancyjnego postępowania. Orzeczeniem, które zostało wskazane przez skarżącego jako ostateczne orzeczenie o jego prawach i wolnościach, jest postanowienie Sądu Okręgowego w S. z 11 stycznia 2017 r., utrzymujące w mocy decyzję o odmowie udzielenia skarżącemu zwolnienia na czasowe opuszczenie zakładu karnego. Postanowienie to zostało wydane w wyniku wniesienia skargi na decyzję Dyrektora Aresztu Śledczego w S., wydaną na podstawie art. 6 § 2 k.k.w. Trybunał stwierdza, że podstawą tego orzeczenia nie był przepis przewidujący wyłączenie możliwości złożenia zażalenia na to orzeczenie. Podstawą ostatecznego orzeczenia był co prawda art. 7 § 5 k.k.w., jednakże wyłącznie w części, w jakiej normuje obowiązek rozstrzygnięcia zasadności skargi na decyzję dyrektora zakładu karnego oraz zakres orzeczeń dopuszczalnych w sprawie.

Jak stanowi art. 79 ust. 1 Konstytucji, skarga konstytucyjna jest szczególnym środkiem indywidualnej ochrony praw i wolności naruszonych w wyniku oparcia ostatecznego orzeczenia na przepisie niezgodnym z Konstytucją. Z art. 53 ust. 1 pkt 1 i art. 53 ust. 2 pkt 1

u.o.t.p. TK wynika jednoznacznie, że na skarżącym ciąży obowiązek wskazania orzeczenia, z którym wiąże on naruszenie wolności lub praw, a także sposobu ich naruszenia. Kwestionowany art. 7 § 5 k.k.w. w zakresie, w jakim „przewiduje wydanie postanowienia, od którego nie przysługuje zażalenie do sądu drugiej instancji” nie został w sprawie skarżącego zastosowany w sposób prowadzący do wydania orzeczenia naruszającego wskazane w skardze prawa i wolności. Takie zaś jego zastosowanie stanowi, w świetle art. 79 ust. 1 Konstytucji i art. 77 ust. 1 u.o.t.p. TK, warunek konieczny dopuszczalności skargi konstytucyjnej.

W tym stanie rzeczy Trybunał – działając na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p. TK – odmówił nadania skardze dalszego biegu w części dotyczącej omawianego zarzutu.

3.2.2. Skarżący zakwestionował ponadto art. 7 § 5 k.k.w. w zakresie, w jakim „nie przewiduje wydania postanowienia dopiero po uprzednim przeprowadzeniu postępowania dowodowego, w szczególności – wysłuchania skarżącego, naruszając prawo skarżącego do sądu”.

Dyrektor zakładu karnego (dyrektor aresztu śledczego) ocenia zasadność wniosku o udzielenie skazanemu zezwolenia na czasowe opuszczenie zakładu karnego (aresztu śledczego) w trybie art. 141a § 1 k.k.w. przede wszystkim na podstawie prognozy kryminologiczno-społecznej skazanego oraz biorąc pod uwagę potrzebę realizacji celów orzeczonej wobec niego kary. Ma przy tym autonomię decyzyjną, jednakże – jak była o tym mowa w punkcie 3.1 niniejszego uzasadnienia – wydane przez niego rozstrzygnięcie podlega kontroli sądu.

Konstytucyjne prawo do sądu obejmuje zarówno prawo do wymiaru sprawiedliwości, czyli merytorycznego rozstrzygnięcia w sprawach z zakresu praw jednostki, jak i prawo do sądowej kontroli aktów, które godzą w konstytucyjne prawa i wolności jednostki. W tym ostatnim wypadku sąd realizuje czynności z zakresu ochrony prawnej, chroniąc jednostkę przed arbitralnością działań podmiotu sprawującego władztwo publiczne. Ustawodawca ma możliwość powierzenia rozstrzygania spraw niebędących przedmiotem rozpoznania w ramach sprawowania wymiaru sprawiedliwości organom pozasądowym. W tym kontekście obowiązkiem wynikającym z art. 45 ust. 1 Konstytucji jest zapewnienie jednostce dostępu do sądu, procedującego zgodnie z zasadami w nim przewidzianymi, w celu zagwarantowania możliwości poddania kontroli rozstrzygnięcia organu pozasądowego (zob. wyrok TK z 13 stycznia 2015 r., sygn. SK 34/12, OTK ZU nr 1/A/2015, poz. 1).

Trybunał stwierdza, że kontrola dokonana przez Sąd Okręgowy w S. na skutek rozpoznania skargi skarżącego na decyzję Dyrektora Aresztu Śledczego z 29 listopada 2016 r. stanowi zadanie z zakresu ochrony prawnej i nie jest sprawowaniem przez sąd wymiaru sprawiedliwości. Do zapewnienia konstytucyjnego standardu prawa do sądu wystarczyło zatem zapewnienie skarżącemu przez ustawodawcę możliwości kontroli rozstrzygnięcia organu postępowania wykonawczego przez sąd, bez konieczności zagwarantowania w ustawie, że wydanie rozstrzygnięcia zostanie poprzedzone przeprowadzeniem wyczerpującego postępowania dowodowego, w tym w szczególności przesłuchaniem skarżącego. Na podstawie art. 141a § 1 k.k.w. skarżący mógł uruchomić proces weryfikacji rozstrzygnięcia Dyrektora Aresztu Śledczego przez niezależny, bezstronny i niezawisły sąd, co też uczynił. Mając to na uwadze Trybunał stwierdził, że skarżący nie uprawdopodobnił naruszenia art. 45 ust. 1 Konstytucji.

Powyższe uzasadnia – w świetle art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p. TK – odmowę nadania skardze dalszego biegu w zakresie żądania zbadania konstytucyjności art. 7 § 5 k.k.w. w zakresie, w jakim przepis ten „nie przewiduje wydania postanowienia dopiero po uprzednim przeprowadzeniu postępowania dowodowego, w szczególności – wysłuchania skarżącego”.

Mając na uwadze powyższe argumenty, Trybunał Konstytucyjny orzekł jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p. TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.